

Nr 281.

Av herr **Henriksson m. fl.**, om viss ändring i förordningen om allmän omsättningsskatt.

Omsättningsskattens införande har för detaljhandeln framkallat vissa mycket allvarliga och icke avsedda svårigheter av sådan natur och omfattning, att en snar ändring synes vara påkallad. Viss handel har genom omsättningsskatten letts ur sina normala vägar och förts från butikshandeln; vidare har denna skatt föranlett besvärande redovisningsproblem för detaljhandeln och kontrollsvårigheter beträffande redovisningen för skattemyndigheterna.

Det har sålunda från skilda håll framhållits att en betydande kringföringshandel och även torghandel förekommer utan att omsättningsskatt redovisas och tillföres statskassan. Visserligen ha myndigheterna i en del fall lyckats uppdaga sådan försäljning och påfört vederbörande taxering, men de skattskyldiga ha då icke sällan upphört med verksamheten och i brist på medel eller på grund av bristande intresse underlåtit att betala skatten. Den icke redovisade skatten har i regel varit dessa »affärsmäns» enda konkurrensmedel gentemot den lojala handeln, som laglydigt fullgjort sina förpliktelser till staten. Härutöver har förekommit direkt försäljning till konsument från grossister och producenter samt även från vissa postorderfirmor utan att skatt erlagts.

Den skarpa gränsdragningen mellan olika varukategorier — skattepliktiga varor, skattefria varor, icke butikshandelsvaror och varor, belagda med skärpt omsättningsskatt — har för skattemyndigheterna vidare skapat sådana kontrollsvårigheter att i stor utsträckning de av detaljisterna lämnade uppgifterna enbart registrerats. Eftergranskning har i många fall föranlett höjning av taxeringen till omsättningsskatt, vilket icke sällan berott på att vederbörande rörelseidkare i god tro använt ett icke godtagbart redovisningssystem. Dessa ofta utan tvivel formellt oantastliga höjningar ha från handeln sida likväl ansetts vara föga rättvisa med hänsyn till de dåliga informationer rörande redovisning och rörande taxeringsmyndigheternas krav på räkenskaperna, som förelegat, samt vidare till de bördor, som staten i samband med krisen lagt på detaljhandeln utan compensation och som i icke oväsentlig grad tagit rörelseidkarnas tid i anspråk. Då utövare av handel icke behöver vara bokföringskunnig och då vidare organisationernas informationer om skatteredovisningen icke nått företagare utom organisatio-

nerna, är det icke ägnat att förvåna, att redovisningen av en så komplicerad skatt som omsättningskatten blivit ett för icke bokföringskunniga och icke tillräckligt informerade handelsutövare övermäktigt problem. Även inkallelserna ha ofta drabbat detaljhandelsföretagen, som regelmässigt drivas med en förhållandevis ringa personal, mycket hårt och haft avsevärd ökning av den återstående personalens arbete till följd. Fel begångna under sådana förhållanden, som här nämnts, måste vara i hög grad ursäktliga.

De största svårigheterna ha emellertid redovisningen av skatten vållat inom de branscher, där skattebelagda varor säljas över disk vid sidan av skattefria, särskilt då speceri- och livsmedelsbranschen samt lanthandeln. Det är icke möjligt att vid försäljning till konsumenterna skilja skattefria och skattebelagda varor åt. Varje sådan direkt redovisningsmetod har visat sig medföra stora svårigheter och är vidare ur kontrollsynpunkt knappast tillförlitlig. Myndigheterna ha därför också numera förordat en indirekt redovisningsmetod. Denna metod, som övervägande användes inom speceri- och livsmedelshandeln, innebär att den månatliga skattefria omsättningen fastställes beräkningsvägen. Beräkningen tillgår så att samtliga fakturor för skattefria varor, som mottagas under månaden, omräknas till gällande försäljningspris och summeras. Den erhållna summan betraktas som skattefri försäljning under månaden. Metoden kräver emellertid högst betydande justeringar, vilka verkställas i vissa fall månadsvis och regelmässigt vid utgången av bokföringsåret. Vid bokföringsårets utgång måste således dels vissa tillägg göras, dels också vissa avdrag. Tillägg måste ske för lagerökning av skattefria varor, för ökning av skattefria varufordringars värde, för svinn, för lämnade rabatter och för prissänkningar m. m. Avdrag sker för minskning av lager av skattefria varor ävensom minskning av skattefria varufordringar jämte prishöjning på skattefria varor. Även vissa andra justeringar måste äga rum. Detta system är i hög grad tidsödande och kräver åtskillig arbetstid, vilken skulle kunna användas till mera produktiva insatser i näringslivet. Särskilt betungande har denna ökade arbetsbörda blivit genom att den i tiden sammanfallit med ransoneringsarbetet, som just drabbat den bransch, som mest tyngts av den indirekta redovisningsmetoden, nämligen speceri- och livsmedelsbranschen.

I anledning av de svårigheter, som detta i hög grad betungande redovisningsarbete vållat köpmännen och de inom handeln anställda, har inom Sveriges köpmannaförbund en utredning rörande möjligheten att åstadkomma en förenkling av skatten blivit verkställd. Utredningen har tagit sikte på att få en sådan ändring till stånd, att redovisningsarbetet och kontrollarbetet förenklas, vilket skulle få till följd att även kostnaderna för såväl redovisning som kontroll nedbringas och att riskerna för felaktigheter i redovisningen minskas. Detta skulle enligt utredningen vinnas, om omsättningskatten utsträckes till att omfatta samtliga i § 2 1) mom. b) nämnda s. k. fria varor jämte ägg men med undantag för mjölk. Ett bärande skäl

för att vissa varor som mjölk och grädde, smör och margarin samt de slag av mjöl, gryn och bröd, som Kungl. Maj:t bestämmer, ävensom ägg blivit undantagna från omsättningsskatt har varit, att dessa varor för de små inkomsttagarna spela en framskjuten roll. Även ur befolkningspolitisk synpunkt har det ansetts vara olämpligt att beskatta dessa varor, då en barnrik familj i sådant fall skulle drabbas hårdare av skatten än en mindre familj. Utredningen har emellertid givit vid handen, att om skatten bleve sänkt till 3 % samtidigt som den utsträcktes till att omfatta även de ovan nämnda varorna utom mjölk de små inkomsttagarnas skattebörd till och med något skulle sänkas. Skulle det vid närmare utredning visa sig, att de mindre bemedlade, barnrika familjerna bleve lidande på förändringen skulle de kunna erhålla komensation genom utvidgning av nu utgående subventioner. Ur statsfinansiell synpunkt torde förenklingen enligt det förslag, som framkommit vid utredningen, icke medföra några allvarigare konsekvenser, då skattens totalbelopp sannolikt icke torde nedgå i större omfattning. Ej heller indextillägget skulle nämnvärt ändras.

De svårigheter och problem för detaljhandelns del, som ovan framhållits, skulle givetvis bäst lösas genom borttagandet av omsättningsskatten. Detta torde dock av statsfinansiella skäl för närvarande tyvärr icke vara möjligt. Enligt vårt förmenande bör då skatten i stället snarast förenklas.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring av kungl. förordningen av den 13 december 1940 om allmän omsättningsskatt, att i § 2 1) mom. b) omnämnda varor jämte ägg men med undantag för mjölk beläggas med skatt jämväl vid försäljning eller uttag från rörelse samt att skatteprocenten enligt 3 § nämnda förordning sänkes från 5 % till 3 %.

Stockholm den 23 januari 1945.

Torsten Henriksson.

Uddo R. Jacobson.

E. Birke.

M. Ståhl.